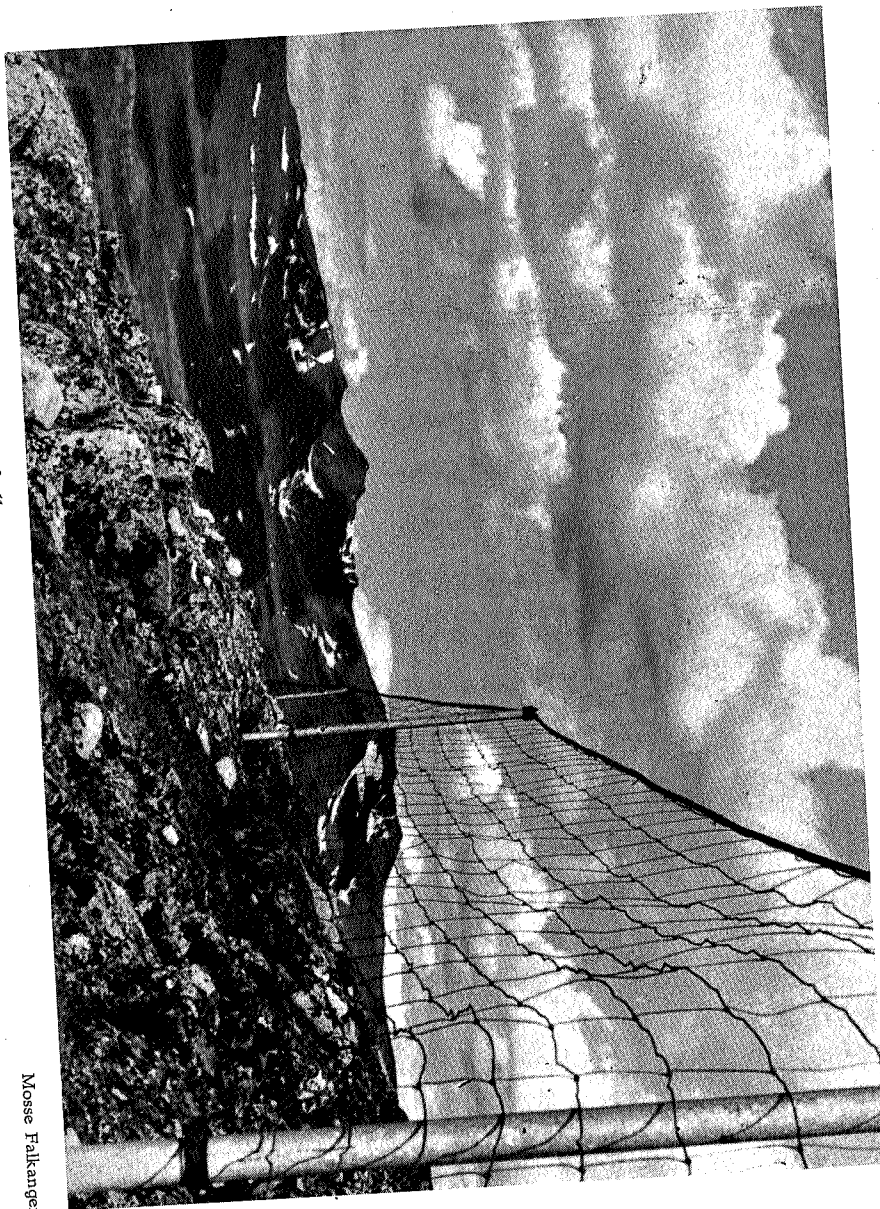
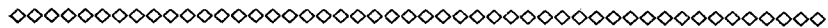

Sylene med reingjerdet sett fra Skardorsfjell

Mosse Falkanger

ENSAM I FJÄLLEN

Av Thorsten Strømer

Jag gläds åt att himlen är hög och blå
åt tusen stjärnor som brinna.

Jag glädes åt att få komma och gå
på de vägar jag själv vill finna.

Bör man gå ensam i fjället? — Denna fråga besvaras helt säkert av de flesta med et rungande *nej* med tanke på alla olyckor i fjällen som man hört talas om, i synnerhet vintertid. Men ändock! Det har sin särskilda tjusning att vandra ensam, det kan icke förnekas, och alltifrån tidiga ungdomsår har vildmarken och allt som lockar där bortom övat en stark dragningskraft på mig.

Alltifrån den dag då jag först lärde känna fjällen har jag, år efter år, sommar och vinter, återvänt till mina ensamma strövtåg i fjällen. Jag är ingen s. k. «enstöring» — långt därifrån — men då man är intresserad av växt- och djurlivet i den fria naturen vill man helst vandra ostörd och ensam. Ibland kan man få sitta i timmar för att söka utforska vad den eller den fågeln kan vara för slag och var den har sitt rede o. s. v. Och så vill man helst gå sina egna vägar, fjärran från nötta turiststråk.

Visst kan det ha sina risker att gå ensam i fjällen, man måste vara beredd på allt. Ett oeftergivligt villkor bör dock vara att man i det stora hela känner till terrängen, både hur det ser ut på sommaren och på vintern, samt att man helt behärskar karta och kompass, har god kondition och ett frejdigt mod. En smula för-

siktighet skadar icke heller. Jag har nu i över trettio år strövat i fjällen, för det mesta ensam, såväl sommar som vinter, utan att ha varit utsatt för några allvarligare olyckstillbud, och jag kommer att fortsätta därmed så länge jag har några krafter kvar, trots varnande röster. Det har hänt ibland, då jag haft något sällskap och situationen kunnat synas kritisk, att jag rent av önskat jag hade varit ensam. Och jag minnes vad min gode vän Nils Thomasson i Åre vid ett uttalande i radio yttrade. Han beskrev en äventyrlig skidfärd mellan Vålådalen och Åre i rykande snöstorm, och han slutade så här: «Jag var glad att jag var ensam den gången». —

Helt allena har jag dock icke alltid varit under mina färder i de svenska och norska fjällen. Många av mina vänner, både i Sverige och Norge, minnas nog ännu min trogne följeslagare *Sampo*, som följde mig i tio år. *Sampo* var en svart norsk finnhund. Han var född i Stordalen, Meråker, där jag köpte honom som två månaders valp en vacker vinterdag, och sedan fick han åka i ryggsäck över gränsfjällen till Sverige. Då han sedan blivit vuxen fick han följa mig överallt, i Jämtlandsfjällen, i Tröndelagen, Okstindene m. fl. samt naturligtvis i skogarna där hemma. Och nu ville jag tala om hur det var, när jag och *Sampo* ensamma firade julen i fjällen. Det var på Gåsenstugan.

Gåsenstugan är belägen på fjället Gåsen c:a 17 km. öster om Sylstationen och är den högst belägna turiststugan i Jämtland, c:a 1200 m. ö. h. Då stugan år 1925 byggdes erfordrades det rösade vandringsleder till och från kringliggande stugor. Dessa rösningar verkställdes sommaren 1926 och jag var chef för detta jämte kartläggningen. På så vis kom jag att ha högkvarter på Gåsen den sommaren, och frivilliga medhjälpare av båda könen saknades sannerligen icke.

När nu julen nalkades föll det mig in att fira jul på Gåsen helt allena, men *Sampo* skulle naturligtvis följa med. Sagt och gjort. Den 20 december var allting packat och klart, och färden startades med tåg. När jag nästa morgon kom en bit ovanför Östersund såg jag Oviksfjällen långt borta ligga badande i den uppgående solens glans. Det kändes som om fjällen ropade: «Välkommen till

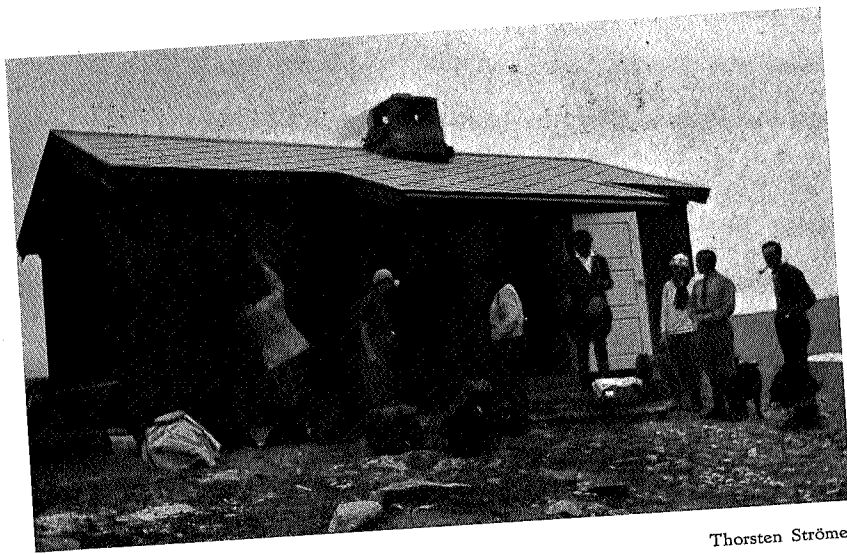
I Sylarna

Thorsten Strömer

oss upp till vårt vita land, till snö och sol! Men bakom oss ligger övermakten i form av moln och stormar, som bara vänta på att släppas lösa och leka med små människobarn, som vilja pejla ödemarkens och viddernas hemligheter!»

Vi stego av tåget vid Ånn vid middagstiden, och efter en stadig måltid där spändes skidorna på och kursen ställdes över Ånnsjön i härligt före till Bunnervikens fjällgård, dit vi ankommo på kvällen i klart väder och 25° kyla. Här övernattade vi.

Det var en härlig morgon, när vi nästa dag vid 10-tiden startade från Bunnerviken, 26° kallt og klart väder. Jag tog vägen utefter Bunnerån upp mot Bunnarskalet. Härligt är att vandra i fjällen

Thorsten Strömer

Gåsenstugan

i fager sommartid, när fjällblommor i de bjärtaste färger fagnar ögat och fröjdar botanisten, när livet sjunger sin sång i dallrande rytm — när fjällpiparen ängslig och klagande följer mig långa vägar för att se till, att jag och Sampo verkligen komma så långt bort som möjligt från hans enkla rede. Men när det regnar och åskan mullrar och blixterna slingra som ormar efter fjellryggarna och vatten stänger ens väg så att man måste vada eller simma, då önskar man kanske ändå att det vore vinter, då man kan ta sig fram överallt.

Det var ganska knogigt uppöver Bunnerpasset, men uppe vid Stantja blev terrängen lättare. När jag kom dit upphöll solen just på att dala bakom Helagsfjällen. Snart fick jag känning med min sommarrösning — det såg ut som en rad människor i vita mössor, röda ansikten och gråa vadmalskläder på marsch. Jag följde nu denna rösning och kom i skymningen fram till mitt mål — Gåsenstugan. Först måste jag skotta bort snö framför stuga och vedbod, sedan göra upp eld i spisen och smälta snö för att få vatten. Här uppe finns nämligen icke vatten, varken sommar eller vinter. Även på sommaren måste man smälta snö från den

driva, som brukar ligga norr om stugan, men den krymper samman allt mera fram mot hösten, så det blir ganska lång vattenväg ibland.

Snart hade jag fått det riktigt varmt och hemtrevligt i den till synes först så kalla och ogästvänliga stugan. Fullmånen klev upp bakom Herrångstötarna och tycktes förtrolla hela fjällvärlden. Himlen översållades så småningom av tindrande stjärnor, Vintergatan sträckte sig som ett ljust band bortöver Sylfjällen och snötäcket gnistrade av idel stjärnor i månskenet. Och så till allt — denna väldiga och ljudlösa ensamhet! — Vad kunde det röra sig för liv i denna nattliga stillhet? Kanske någon järv på spår efter ripor i snön eller en ensam harpalt. Färska spår efter lodjur (gaupe) hade jag passerat längre ner vid fjällbjörkarna ved trädgränsen.

Morgonen därpå blev det en behagelig vila efter kaffet, där efter vedsågning och mycket annat som hörde «hushållet» till. Men därefter gjorde jag en lång skidtur i terränget kring Herrångstötarna. Under återfärden till stugan kände jag mig plötsligen förlora känningen med jorden — i allt detta vita hade jag inte observerat en brant ravin utan körde rakt in i en djup og mjuk driva. Bindslet och ena foten hade snott sig, och det blev mycket besvärligt att få ordning på det hela. Som tur var höll både foten och skidorna.

På kvällen denna dag rådde det mest storslagna norrsken, som jag någonsin upplevat. Hela norra himlavalvet var som et flammande eldhav, där ljuskvastar som av eld skötos ur den dunkelblå bakgrunden och spridde sig som en solfjäder fram och tillbaka. — Norrsken brukar betyda omslag i väderleken, och det besannades även nu. Under natten vaknade jag ofta vid häftiga vindstötar och gnyende i skorstenen.

Julaftons morgon rådde ganska frisk västlig vind och luften var grå och disig. En tur til Gåsens topp fick bli utflykten för dagen. Där uppe är det en vidunderlig utsikt åt alla håll, de norska fjäl- len tyskas ligga så nära, Sylarna, Øyfjellet, Fongen m. fl.

Så blev det då julafton också här uppe bland molnen. En bitte liten julgran hade jag tagit med från Bunnerviken. Den pryddes

med små juleljus. Vindens dån fick vara mitt orgelbrus, och psalmen som jag spelade på mitt lilla munspel blev: «Vart jag går i skogar, berg och dalar, följer mig en vän, jag hör hans röst.» Och tankar komma och tankar gå. Varför sitter jag nu ensam här uppe i fjällen i juletid, då andra uppsöka hemmets sköte? Ja, det kan jag inte själv förklara, men just då ville jag inte byta denna storslagna miljö mot den elegantaste salong.

Allt mörkare tycktes molnen hopa sig där västerut på norska sidan och blåsten ökade. Bäst att draga härifrån i tid innan man blir insnöad. Matförrådet kunde ju inte räcka så länge till, även om både jag och Sampo äro mycket små i maten. — Den som inte tillbringat en natt på Gåsen i storm kan knappast göra sig en föreställning om hur det är. Att öppna och stänga ytterdörren är ett vanskligt företag för en ensam karl, ty om man släppte taget skulle den säkert blåsa av sina gångjärn. Det knakar i fogarna och man tycker att stugan när som helst skulle slitas loss och placera sig på någon annan topp. Men man blir van vid detta och sover i alla fall lugnt och tryggt.

På juldagen började alltså förberedelserna för nerfärden. Enstaka snöflingor började flyga i luften och vinden var fortfarande ganska hård. Innan jag hade hunnit städa efter oss i stugan hade klockan blivit 12, och jag tänkte komma til Storulvåstugan den dagen (cirka 2 mil). Jag följde först rösningen mot Sylarna för att sedan svänga upp efter Handölsdalen. Det gällde nu bara att hålla rätt kurs. — Med förfärande styrka tog snart stormen i av alla krafter — det blev som ett enda rykande hav av virvlande snö, och någon som helst sikt var det ju inte. Det sved i ögonen, som blevo igenklustrade av snö och is. Jag insåg snart det omöjliga att den dagen hinna til Storulvåstugan. Föret blev så oändligt tungt och motståndet så kraftigt, att det gick med snigelfart. Sampo traskade tätt efter mig i skidspåren, annars brukade han fara i vida svängar före mig. — Att vända om och försöka återfinna Gåsenstugan i detta väder hade varit rena självmordet.

Jag skulle väl i alla fall någon gång komma ner till Handölsån och i nödfall gräva mig ner i en snödriva som ripor och andra djur brukar göra vid oväder. Men jag kom ihåg en gammal kåta,

i vilken jag och Staffan Norberg hade logerat under sommarens rösningar, den skulle jag kanske kunna finna, ty jag hade ännu i minne exakta läget i förhållande till rösningen.

Då jag så småningom kommit ner till björkbältet hade jag inte långt kvar till Handölsån, men jag hörde inte vattnets brus under isen förrän jag var nere på ån. Men var någonstans?

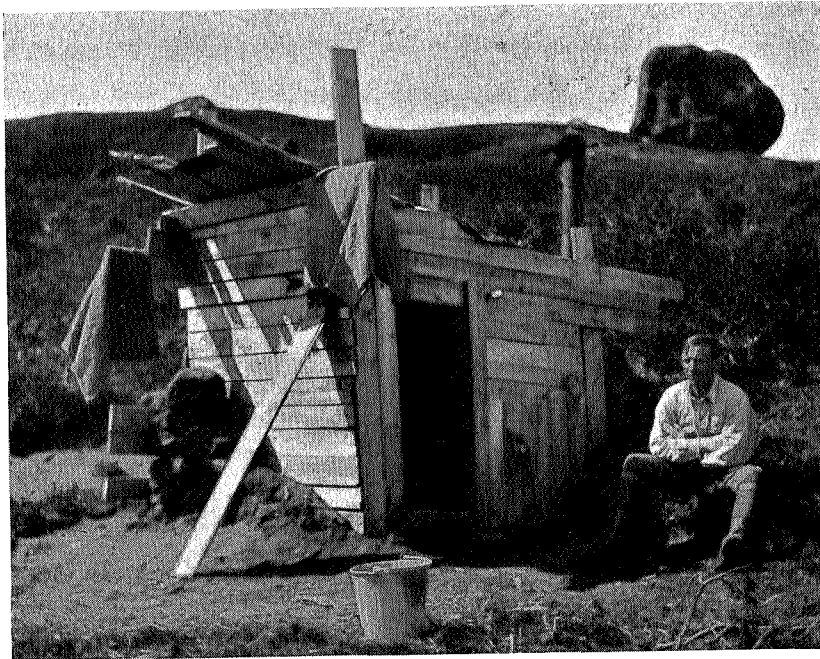
Jag gick omkring med en ficklampa och lyste på varje björk som kom i min väg. Ock sannerligen! Jag fick sikte på en som var målad med röd färg — jag kände för övrigt igen björken och visste således nu precis var jag var. Detta var verkligen ett under. Jag visste i vilken riktning kåtan låg och exakta avståndet. Men det gällde att gå systematiskt till väga: först följa ån en viss sträcka och sedan några hundra meter österut från ån. Efter att minst en halv timmes tid ha kryssat fram och tillbaka i småskogen stötte jag plötsligt till någonting hårt med skidan. Vid närmare påseende var det vår huggstock från i somras och kåtan låg bara några meter framför mig. Jag kunde inte undgå att dra en lättnadens suck. Här hade jag dock ett krypin, huru bristfälligt det än månne vara.

Det kostade mig mycken möda at «göra hål» för att kunna komma in — kåtan saknade nämligen dörr, så den var följaktligen helst igensnöad. Hungrig var jag och våt desslikes, så var naturligtvis även Sampo, så jag måste till att börja med försöka

Frisören på Gåsenstugan

Thorsten Strömer

Ega bu er best

Thorsten Strömer

få upp en värmande eld. Först högg jag sönder två trebenta stolar, som vi gjort under sommaren att stitta på, sedan blev det huggbockens tur att offras. I en bleckburk kokte jag kaffe på smält snö, varefter vi snart voro både mätta och belåtna. Jag satte mig på snøgolvet med ryggsäcken som stöd — Sampo lade sig vid mina fötter och somnade, åtminstone med ett öga.

Den natten blev lång — en av de längsta jag någonsin upplevt. Tidvis måste jag ut och hugga ved för att hålla elden vid liv. Det rökte in i kåtan, men det gjorde ingenting, ty «draget» var det inget fel på. Några papp-bitar i taköppningen fladdrade och slängde för stormen, snön yrde in ibland fast dörröppningen låg på läsidan. Någon sömn kunde det inte bli tal om, jag hade bara att resignera och vänta på den nya dagen.

Ja, dagen kom ju äntligen så sakta smygande över fjällen i

samma ihållande nordvästliga storm, och jag riktigt längtade efter att åter begiva mig ut för att hålla värmen. Brasan hade för länge sedan slocknat av brist på ved. Det var i alla fall dagsljus och ingen svårighet att hålla kursen, även om sikten var obefintlig och föret tungt på grund av den djupa och opackade snön. Temperaturen tycktes ha stigit och så småningom kom jag i lä för den värsta blåsten. Både jag och Sampo voro nog bra trötta och utkörda när vi sent omsider kommo fram till Storulvåstugan (denna var då bara en enkel fjällstuga — nu ligger där en stor turiststation). — Jag kunde ju nu ha fortsatt ner till Handöls by, till människor och lagad mat, men jag ville ännu en dag njuta av detta friska liv — tids nog kom jag väl åter ner till de tränga dalarna. Och dessutom behövde vi sova, sova.

Det blev fullt dagsljus i stugan innan jag nästa dag vaknade, fullt utsövd. Men vad nu? Stormen hade bedarrat och blåa fläckar syntes här och där på himlen! Då beslöt jag mig för att taga en annan väg ner till järnvägen och for runt om Gettryggen och mellan Snasahögarna ner till Enafors station. Dit kommo vi lagom att äta middag och sedan taga kvällstoget hem.

Emellertid stannade vi inte hemma längre än en dag. Sedan reste både jag och Sampo ner till Stockholm och firade nyårshelgen där i kretsen av goda vänner. — Ytterligheterna beröra varandra!